

Михайлова Валентина

к.е.н., доцент,

доцент кафедри інформатики, програмної інженерії

та економічної кібернетики,

Херсонський державний університет,

м. Херсон

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВОГО СУБ'ЄКТА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Анотація. Досліджена багатогранна роль населення як власників, інвесторів, продавців, покупців, посередників, емітентів цінних паперів. Виділено специфічні чинники, що впливають на діяльність населення як важливого суб'єкта ринку цінних паперів. Оцінено вплив доходів, фінансової освіченості громадян на їх ділову активність в операціях з фінансовими інструментами. Проаналізовано тенденції участі різних прошарків населення у формуванні та функціонуванні ринків акцій, облігацій. Запропоновано заходи, які доцільно використовувати для активізації діяльності населення на ринку цінних паперів.

Ключові слова: цінні папери, акції, облігації, ринок цінних паперів, населення.

Михайлова В. А. СПЕЦИФИКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ КАК ВАЖНОГО СУБЪЕКТА РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ

Аннотация. Исследована многогранная роль населения как собственников, инвесторов, продавцов, покупателей, посредников, эмитентов ценных бумаг. Выделены специфические факторы влияния на деятельность населения как важного субъекта рынка ценных бумаг. Оценено влияние доходов, финансовой грамотности граждан на их деловую активность в операциях с финансовыми инструментами. Проанализированы тенденции

участия различных слоев населения в формировании и функционировании рынков акций, облигаций. Предложены меры, которые целесообразно использовать для активизации деятельности населения на рынке ценных бумаг.

Ключевые слова: ценные бумаги, акции, облигации, рынок ценных бумаг, население.

Mykhailova V.O. SPECIFICS OF ACTIVITY OF THE POPULATION OF UKRAINE AS AN IMPORTANT SUBJECT OF THE SECURITIES MARKET

Summary. Investigated the multifaceted role of the population as owners, investors, sellers, buyers, intermediaries, issuers of securities. Highlighted specific factors of influence on the activity of the population as an important subject of the securities market. Estimated the influence of incomes, financial education of citizens on their business activity in transactions with financial instruments. Analyzed the tendencies of participation of different layers of population in formation and functioning of stock markets, bonds. Proposed measures, which should be used to activate the activity of the population in the securities market.

Key words: securities, stocks, bonds, securities market, population.

Однією з характерних рис трансформації командно-адміністративної системи в соціально-орієнтовану є формування ринку цінних паперів як ключової ланки економіки.

На ринку цінних паперів важливе місце серед його суб'єктів займає населення. Діяльність громадян в операціях з цінними паперами багатогранна. Одночасно різні верстви населення грають ролі власників, продавців, покупців, посередників, кредиторів, позичальників, індивідуальних, колективних інвесторів. Населення є учасником кожного етапу формування і функціонування різноманітних видів ринку цінних паперів: первинного, вторинного, біржового, позабіржового, організованого, неорганізованого.

Зміст діяльності, вагомість, ступінь ділової активності населення на ринку цінних паперів обумовлені низкою чинників: політичною та економічною стабільністю держави; економічною та соціальною політикою; інтегрованістю ринку цінних паперів в середовище національного і світового ринку; рівнем інформаційної і фінансової грамотності населення.

Поряд із позитивним впливом сучасне становище чинників спричиняє багато вад: ускладнює діяльність населення як емітентів приватних цінних паперів (векселів, чеків), як внутрішніх інвесторів, понижує попит фізичних осіб як споживачів послуг маржинальної торгівлі, як користувачів похідних фінансових документів.

На ринку цінних паперів у різних груп населення ділова активність суттєво відрізняється.

Меншість українських громадян достатньо активна в угодах купівлі-продажу цінних паперів. Це держателі депозитних сертифікатів, облігацій центральних, регіональних, місцевих органів влади, корпоративних організацій усіх секторів національної економіки, консолідовані та індивідуальні емітенти акцій, посередники.

Чисельність населення, яке бере участь в операціях з пайовими цінними паперами на вторинному ринку, переважає за вагою на первинному.

Кількість власників облігацій і акцій – основних цінних паперів постійно змінюються абсолютно і у відношенні один до одного.

У порівнянні з початком формування ринку цінних паперів питома вага держателів цінних паперів серед усього населення значно збільшилася. Абсолютно зростає чисельність власників і акцій, і облігацій. У період масової приватизації переважала частка акціонерів. Сьогодні сегмент боргових зобов'язань більший, ніж пайових інструментів. В обігу знаходиться незначна кількість емітованих акцій.

На ринку цінних паперів особливе місце займає прошарок великих власників за сумарною вартістю фінансових документів, розміру отримуваних доходів. Це представники монополістичних підприємств, диверсифікованих

бізнес-груп, які, на жаль, в першу чергу реалізують особисті інтереси збагачення, отримання спекульованих доходів.

Просування цінних паперів проходить в межах монополістичних угруповань із переміщенням капіталу за кордоні поверненням у вигляді іноземних інвестицій. Іноземні інвестори витісняють з ринку цінних паперів вітчизняних, вага яких в сучасних умовах менша.

Більшість українських громадян виявляє незначну ділову активність у використанні цінних паперів. Це пов'язане з постійним підривом довіри населення. Спостерігається стихійне, закрите, вузьке акціонування; вільна законодавчо оформлена купівля-продаж цінних паперів між громадянами один з одним, населенням і підприємствами обмежена; незабезпечені рівні можливості для різних прошарків, як емітентів, інвесторів, посередників, продавців, покупців.

Неспроможність населення бути активними агентами ринку цінних паперів обумовлена низьким фінансовим забезпеченням. Темпи зростання доходів у більшості громадян нижче темпів інфляції, тому значна частка заробітку витрачається на споживання, менша – на зберігання. Розв'язання питання розподілу доходів відбувається без урахування інвестицій в цінні папери. Доходність за операціями з цінними паперами не суттєво відрізняється від доходності за депозитами, значно – за ризиками.

Забезпечення сталого розвитку активності населення на ринку цінних паперів потребує здійснення низки послідовних та узгоджених заходів держави, структур бізнесу, громадян.

Насправді населення як важливий суб'єкт ринку повинне:

- отримувати і поглиблювати теоретичні знання щодо особливостей, корисності цінних паперів;
- знайомитися і використовувати досвід застосування фінансових інструментів у зарубіжних країнах;
- брати участь у розробці нормативно-правової бази на макро- і мікрорівні;

- контролювати, здійснювати нагляд за діяльністю професійних учасників ринку, в тому числі бірж;
- набувати практичні навички з допомогою фінансових консультантів, каналів комунікації.

Література

1. Офіційний сайт національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
2. Програма розвитку фондового ринку України на 2015-2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/programa-rozvitku/>